

door de regeeringen der verschillende Duitsche Staten een onderzoek gelast, met het doel om de behoeftige lupuslijders op te sporen en voor allen een doeltreffende behandeeling mogelijk te maken.

M. S. GUTTELING.

Die Digitalis-Therapie. Ihre Indikationen und Kontraindikationen von Dr. ARTHUR W. MEYER, Jena. Verlag von GUSTAV FISCHER, 1912, Prijs 4 mark.

De schrijver, vroeger assistent aan de medische kliniek van prof. KREHL te Heidelberg, begint met een historisch overzicht, dat ruim is opgevat. WITHERING, de grondlegger der digitalisbehandeling, gaf in 1786 de indicatie, het aanwezig zijn van teekenen van insufficiëntie van het hart, volkomen juist aan, al was die insufficiëntie zelf in dien tijd nog volkomen onbekend. Verblind door de schitterende werking der digitalis bij waterzucht, is men het middel gaan toepassen bij tal van ziekten en is de digitalis een universeel geneesmiddel geworden. Teleurstellingen konden niet uitblijven met het gevolg, dat de digitalis òf in vergetelheid is geraakt, òf althans niet op haar juiste waarde is geschat. Eerst later is men in hoofdzaak teruggekomen tot de oorspronkelijke indicatie en nu, 125 jaar na de ontdekking der heilzame werking en nadat tal van klinici en experimentatoren hun licht hebben doen schijnen, is men nog niet instaat scherpe indicaties en contra-indicaties aan te geven, iets, wat te denken geeft voor hen, die dwepen met nieuwe middelen.

Na een korte uiteenzetting der proefondervindelijke pharmacologie worden de aanwijzingen en tegenaanwijzingen ten opzichte van den rythme van den pols en bij de verschillende hartgebreken uitvoerig behandeld naar aanleiding der literatuur en op grond van eigen ervaring. Wat den pols betreft, valt op te merken, dat allerlei arhythmieën door digitalis kunnen ontstaan. Komen zij onder het gebruik van digitalis te voorschijn, dan vormen zij als regel een tegenaanwijzing voor het verder gebruik. Zijn echter arhythmieën aanwezig, dan is althans bij vele met digitalis een proef te nemen, daar de ervaring leert, dat zij dikwijls door digitalistoediening verdwijnen. Algemeen erkend is de gunstige werking bij den pulsus irregularis perpetuus, doch ook bij den frequenten regelmatigen pols en bij de paroxysmale tachycardie kan digitalis uitstekende diensten verleen, terwijl bradycardie geen tegenaanwijzing is.

De behandeling der hartgebreken begint met een algemeen overzicht. Op enkele punten zij de aandacht gevestigd. De werking der digitalis is niet onberekenbaar, doch hangt af van den toestand van het hart. Ook bij lichte graden van insufficiëntie is een heilzame

werking te verwachten. Bij arhythmieën zonder stoornissen is het voorschrijven doelloos, doch niet gecontraindiceerd, want men behoeft zich daarvan niet te laten terughouden door de vrees voor gewenning aan het middel, daar die gewenning niet bestaat. Dikwijls werkt digitalis niet bij de eerste doch wel bij de tweede of derde toediening. Digitalis is gegeven als zoodanig of in infusum of als digipuraatabletten en bij langdurige toediening in kleine giften met tusschenpoozen ter voorkoming van cumulatie. Na het algemeen overzicht volgen de klepvliesgebreken en de insufficiëntie van het hart. Bij gebreken van de valvula mitralis is de gunstige werking algemeen erkend, terwijl bij insufficiëntie der aorta weliswaar geen tegenaanwijzing bestaat, doch voorzichtigheid bij de toepassing is aan te raden. Bij de insufficiëntie van het hart is het al of niet aanwezig zijn van vaatveranderingen van groote beteekenis. Immers reeds op normale niervaten werkt digitalis verschillend. Kleine giften veroorzaken een verwijding en een verhoogde urine-afscheiding, doch groote giften een vernauwing en een verminderde urine-afscheiding. In denzelfden zin werkt digitalis op veranderde bloedvaten, doch deze vaten zijn voor digitalis veel gevoeliger dan de normale. Daarom moet men met de toediening van digitalis bij hartinsufficiëntie des te voorzichtiger zijn, naarmate sterkere vaatveranderingen zijn aan te nemen.

Gaarne had ik aan het voortreffelijke boek van MEYER meer ontleend. Ik zou echter te uitvoerig worden en ben dit misschien reeds geweest. Ik eindig met een warme aanbeveling. Ieder, die digitalis voorschrijft, wat met bijna ieder geneesheer het geval is, kan worden aangeraden het boek te koopen en te bestudeeren.

VAN DER WEYDE.

FEUILLETON.

DE TUBERKULOSE-BEHANDELING TE LEYSIN ¹⁾.

Wellicht stellen de lezers van dit *Tijdschrift* eenig belang in het werk van onzen collega ROLLIER, die te Leysin zulke merkwaardige uitkomsten bereikt met de zonnekuur in de behandeling der z.g. chirurgische tuberculose. Voordat ik daar kwam, bezocht ik verscheidene sanatoria voor longlijders in Duitschland, doch wil hierover niet breedvoerig uitweiden. Alleen dit: de behandeling met kunstmatigen pneumothorax schijnt overal burgerrecht te hebben verkregen, en is niet zonder goed gevolg in daartoe geschikte gevallen, en met voorzichtigheid toegepast. Het tuberculine wordt

¹⁾ Reeds in den jaargang 1909, II, bldz. 828 van dit *Tijdschrift*, deelde CORN. DE LANGE eveneens een en ander mede naar aanleiding van haar bezoeken te Leysin gebracht. Toch kan het misschien geen kwaad thans, na verloop van vier jaren, nog eens weer de aandacht onzer lezers hierop te vestigen.

Redactie.